

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2021 (RP 146/2020 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 12.11.2020.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- budgetråd Outi Luoma-Aho, finansministeriet
- ekonomidirektör Mikko Staff, social- och hälsovårdsministeriet
- finansråd Minna Liuttu, social- och hälsovårdsministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- barnombudsman Elina Pekkarinen, Barnombudsmannens byrå
- generaldirektör Outi Antila, Folkpensionsanstalten
- ekonomidirektör Kai Ollikainen, Folkpensionsanstalten
- aktuariechef Pertti Pykälä, Folkpensionsanstalten
- enhetschef Janne Luomala, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- ledande expert Vesa Jormanainen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- chefsöverläkare Markku Mäkijärvi, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- biträdande stadsdirektör Jari Saarinen, Kuopio stad
- tf. social- och hälsovårdsdirektör Pia-Maria Sjöström, Jakobstads stad
- direktör Tarja Myllärinen, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Vertti Kiukas, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Esbo stad
- Vanda stad
- Centralförbundet för Barnskydd rf.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel i budgetpropositionen slutar på cirka 17,6 miljarder euro. Det är ungefär 27,4 procent av statsbudgeten. Det är ungefär 2,7 miljarder euro mindre än i den ordinarie budgeten för innevarande år. I slutet av ramperioden beräknas slutsumman uppgå till 14,6 miljarder euro.

De största förändringarna beror direkt eller indirekt på coronapandemin och på den beräknade ökningen av arbetslösheten och antalet permitterade. För testning av covid-19-viruset och höjning av testkapaciteten, spårning av infektioner, vård av patienter och hälsosäkerhet vid resor reserveras cirka 1,7 miljarder euro, för tilläggsutgifter för utkomstskyddet för arbetslösa 582 miljoner euro, för tilläggsutgifter för grundläggande utkomststöd och bostadsbidrag 191 miljoner euro samt för tilläggsutgifter för sjukförsäkringen 164 miljoner euro. Dessa utgifter täcks till fullo som utgifter utanför ramen i nästa års budget och vid behov i en tilläggsbudget. Coronaersättningar betalas i form av statsunderstöd till kommuner och samkommuner samt till landskapet Åland.

Anslaget för utjämning av familje- och boendekostnader och det grundläggande utkomststödet uppgår nästa år till 4,5 miljarder euro. Minskningen på cirka 211 miljoner euro föranleds i huvudsak av ändringar i det uppskattade behovet av bostadsbidrag och utkomststöd. Utkomstskyddet för arbetslösa, bostadsbidraget och det grundläggande utkomststödet och Folkpensionsanstaltens övriga förmåner påverkas också coronavirussituationen och den försämring av det ekonomiska läget som den lett till.

Största delen av ökningen med 164 miljoner euro av statens andel av sjukförsäkringen (2,14 miljarder euro) föranleds av en omvärdering av behovet. Ökningen av utkomstskyddet för arbetslösa med 582 miljoner euro (sammanlagt 2,8 miljarder euro) föranleds av att antalet arbetslösa ökat. Arbetslösheten beräknas stiga till 8,2 procent.

Ökningen av pensionsutgifterna med 91 miljoner euro (totalt 5 miljarder euro) påverkas bland annat av att företagarnas arbetsinkomster sjunker till följd av coronavirussituationen, vilket ökar statens andel av de pensioner som betalas till företagarna (89,3 miljoner euro).

För att öka antalet skyddshemsplatser föreslås ett tillägg på 1 miljon euro i finansieringen av verksamheten jämfört med förra årets ordinarie budget (totalt 23,55 miljoner euro). För utveckling och genomförande av den riksomfattande informationshanteringen inom social- och hälsovården föreslås 10,4 miljoner euro. I det nationella vaccinationsprogrammet reserveras 0,3 miljoner euro för utvidgning av pneumokockvaccinet till att omfatta riskgrupper.

Utvecklingsprojekten för social- och hälsovårdstjänsterna (cirka 122,9 miljoner euro) inriktas bland annat på att trygga tillgången till basservice, förbättra vården och omsorgen för äldre, utveckla närståendevården, hemvården och familjetjänsterna samt på beredningen av den nationella mentalvårdsstrategin och barnstrategin. Utskottet anser det vara viktigt att statsunderstöd beviljas för projekt som stöder beredningen av strukturreformen inom social- och hälsovården och överföringen av ansvaret för att ordna tjänster.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd

Kommunalekonomin

Enligt budgetpropositionen ökar underskottet i de offentliga finanserna avsevärt på grund av den ekonomiska recession som coronavirussituationen lett till och åtgärderna för att bekämpa epidemin. Underskottet för innevarande år beräknas uppgå till cirka 18 miljarder euro, dvs. 7,7 procent av bnp, och nästa års underskott beräknas uppgå till 5 procent av bnp. I år har coronakrisen också ytterligare försvårat situationen för den kommunala ekonomin bland annat på grund av att social- och hälsovården påförts nya uppgifter och skatte- och avgiftsinkomsterna har minskat. Å andra sidan har staten på grund av epidemin stött kommunfältet genom vårens och höstens stödpaket (1,4 och 1,45 miljarder euro). Statens åtgärder stärker enligt budgetpropositionen kommunernas ekonomi med 1,1 miljard euro 2021. Utskottet betonar behovet av att stärka den offentliga ekonomins struktur för att trygga social- och hälsovårdstjänsterna.

För statsbidrag till kommunerna anvisas sammanlagt 12,4 miljarder euro. Statsbidragen ökar med cirka 0,8 miljarder euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2020. För de kalkylerade statsandelarna föreslås sammanlagt 8,7 miljarder euro, vilket är cirka 0,6 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2020. Av de kalkylerade statsandelarna hänför sig 7,7 miljarder euro till statsandelen för basservice och 1 miljard euro till statsandelen för undervisnings- och kulturverksamheten. Denna ökning stärker som helhet inte den kommunala ekonomin utan en betydande del av ökningen motsvarar antingen en minskning i övriga inkomster eller en ökning i kostnaderna. Statens kompensation till kommunerna för förlorade skatteinkomster till följd av ändringar i beskattningsgrunderna är 2,36 miljarder euro.

För statsandelarna för basservice föreslås en ökning av engångsnatur på 300 miljoner euro för 2021, för att kompensera kommunerna bland annat för minskade skatteinkomster till följd av coronavirusepidemin.

Det föreslås att höjningen av kommunernas andel av samfundsskatten med 10 procentenheter förlängs för viss tid till 2021, vilket ökar kommunernas inkomster med sammanlagt 550 miljoner euro. Utöver ovannämnda statsunderstöd ersätts kommunerna och sjukvårdsdistrikten för de direkta kostnader som hänför sig till coronaviruspandemin, såsom utgifter för testning och vård, till fullt belopp så länge epidemiläget och genomförandet av hybridstrategin kräver det. I budgetpropositionen föreslås 1,66 miljarder euro för dessa åtgärder.

Kommunernas utgifter ökar permanent bland annat genom personaldimensioneringen enligt äldreomsorgslagen, och inkomsterna minskas av de ändringar som föreslås i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Inkomstminskningen ersätts kommunerna genom en ökning av statsandelen för basservice. Utskottet anser det vara viktigt att tillgången till och finansieringen av yrkeskunniga vårdare inom hemvården och närståendevården tryggas.

Enligt uppgift är konsekvenserna för enskilda kommuner mycket varierande bland annat på grund av kommunens näringsstruktur och geografiska läge, sätten att ordna kommunens tjänster och antalet coronafall. Konsekvenserna förändras också över tid. På kort sikt har konsekvenserna varit särskilt tunga i stora städer och i mindre kommuner som är beroende av turismen, till exempel i Lappland och på Åland. Utskottet anser det vara viktigt att kommunfältet i samband med

Utlåtande ShUU 6/2020 rd

coronakrisen har fått avsevärt stöd och betonar betydelsen av balans i och långsiktig finansiering av den kommunala ekonomin också med tanke på tryggheten av social- och hälsovårdstjänsterna.

Säkerställande av tillgången till vård

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar att nästa års budget på grund av covid-19-epidemin bereds under mycket exceptionella och krävande omständigheter.

I budgetpropositionen för 2021 har regeringen anvisat ett betydande anslag för de kostnader covid-19 medför för den offentliga social- och hälsovården, vilket enligt utskottet skapar en god grund för kommunerna och samkommunerna att klara av de direkta kostnaderna för bekämpningen av epidemin.

Det finländska hälso- och sjukvårdssystemets beredskap inför covid-19-epidemin genomfördes enligt utredning på ett sätt som bland annat begränsade tillgången till icke-brådskande vård. Genom denna beredskap kunde man undvika en överbelastning av servicesystemet, och behandlingen av coronapatienter lyckades bra sammantaget sett. Även dödligheten till följd av coronaviruset var relativt låg jämfört med många andra länder. Samtidigt försämrades dock den övriga tillgången till vård avsevärt och de lagstadgade tidsgränserna för tillgången till vård har i många områden överskridits för allt fler patienter till följd av beredskapsåtgärderna för covid-19-epidemin och vårddköerna har ökat avsevärt. Enligt inkommen utredning har problemen med tillgången till vård ökat bland annat inom primärvårdens öppna sjukvård, mun- och tandvården, mentalvårdstjänsterna för barn och unga samt inom den specialiserade sjukvården. Utskottet stöder syftet med medborgarinitiativet om terapigarantin, det vill säga att förbättra tillgången till mentalvårdstjänster. Behandlingen av medborgarinitiativet pågår fortfarande i utskottet.

Utskottet uttrycker allvarlig oro över att tillgången till vård försämras och konstaterar att det behövs tilläggsfinansiering för att trygga tillgången till vård. Undersökningen och inledandet av behandlingen har i många patientgrupper fördröjts, vilket kan försämra det slutliga resultatet av behandlingen och därmed orsaka både mänskligt lidande och betydande merkostnader i form av tyngre och dyrare behandlingar.

Utskottet betonar att den tilläggsfinansiering som behövs för att trygga tillgången till vård måste vara tillräcklig och riktas rättvist med beaktande av att problemen med tillgången till vård varierar mellan olika områden, att åtgärderna för att förhindra att coronavirusepidemin sprids har varit olika i olika regioner och dessutom att finansieringsmodellerna i sjukvårdsdistrikten respektive deras medlemskommuner delvis skiljer sig. Utskottet påpekar att det inte enbart är fråga om ett behov av tilläggsfinansiering, utan att problemet också försvåras av att tillgången på personal för att avveckla köerna varierar från region till region. Utskottet anser det vara viktigt att både offentliga och privata aktörers resurser utnyttjas för att avveckla vårddköer.

Konsekvenser för barnen

Vid social- och hälsovårdsutskottets sakkunnigutfrågningar har det framförts oro över de negativa och långvariga konsekvenser som covid-19-epidemin, begränsningsåtgärderna och den reducerade basservicen har haft i synnerhet på barns, ungas och barnfamiljers välfärd.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd

Utskottet fäster särskild uppmärksamhet vid den oroväckande situationen för barnskyddet, och konstaterar att covid-19-epidemin och den minskade basservicen kan leda till ett ökat behov av barnskydd i kommunerna. Utskottet välkomnar att man i budgetpropositionen i omkostnaderna för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har beaktat det ökade behovet av tillsyn över barnskyddet, men betonar fortfarande behovet av tillräckliga resurser för barnskyddet och tillsynen över barnskyddet. Också välfungerande och tillräckliga resurser för förebyggande basservice, såsom rådgivningsbyråer, familjetjänster, elevhälsa, studerande- och skolhälsovård samt mentalvårds- och missbrukartjänster, är en del av ett effektivt barnskydd. Utöver tillräckliga resurser behövs det i synnerhet stärkt kompetens hos personalen inom barnskyddets institutionsvård genom tilläggsutbildning och tillräcklig handledning och rådgivning. Utskottet anser det vara viktigt att hälso- och sjukvårdstjänsterna för minderåriga görs helt avgiftsfria för att förbättra likabehandlingen av barn och unga samt familjernas situation.

Utskottet konstaterar att bedömningen av budgetens totala konsekvenser för barn och barnfamiljer försvåras av att budgeten inte innehåller någon heltäckande och systematisk bedömning av konsekvenserna för barn. Utskottet påminner om att FN:s kommitté för barnets rättigheter har uppmanat finska staten att införa barnbudgetering, med hjälp av vilken man kan följa statsbudgeten med tanke på barnets rättigheter. Social- och hälsovårdsutskottet och finansutskottet ansåg redan vid behandlingen av barnombudsmannens berättelse (FiUU 6/2018 rd och ShUB 28/2018 rd) att det är motiverat att utveckla barnbudgeteringen. Barnbudgetering tillåter en helhetsbedömning av de åtgärder som riktas till barn och unga, varvid till exempel de besparingar som beror på att nativiteten minskar kan riktas till att främja barns och ungas välfärd.

Statlig finansiering för universitetsforskning

Social- och hälsovårdsutskottet betonar betydelsen av vetenskaplig forskning för att servicesystemet ska fungera och för att välfärd och hälsa ska kunna främjas. För att säkerställa högklassiga tjänster måste servicesystemets funktion samt vården och omsorgen grunda sig på evidensbaserad kunskap.

I budgetpropositionen för 2021 föreslås ett fast anslag på 25 miljoner euro till enheterna inom hälso- och sjukvården för forskning på universitetsnivå och forskning i socialarbete på universitetsnivå.

Enligt inkommen utredning täcker den statliga finansieringen endast en del av de faktiska kostnaderna för forskningen, och kommunerna har till stor del finansierat forskningen vid universitetssjukhusen. Dessutom har finansieringen av den statliga forskningen sänkts betydligt redan en längre tid.

Utskottet har under de senaste åren i sina utlåtanden om budgetpropositionerna upprepade gånger uttryckt sin oro över den låga finansieringsnivån för den nationella forskningen inom social- och hälsovården (bl.a. ShUU 3/2018 rd s. 3—4, ShUU 9/2017 rd s. 4—5, ShUU 7/2016 rd s. 5). Utskottet upprepar sin oro över att finansieringen av universitetsforskningen är otillräcklig och anser det nödvändigt att finansieringen av forskningen inom social- och hälsovården i fortsättningen tryggas på lång sikt av staten.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd

Kvalitetsregistren har en nyckelroll när det gäller att trygga lika tillgång till och kvalitet på tjänsterna. Utskottet anser att det är nödvändigt att säkerställa fortsatta anslag för kvalitetsregistren.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Anna-Kaisa Ikonen saml
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Katja Hänninen vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen
utskottsråd Päivi Salo
utskottsråd Harri Sintonen.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd Avvikande mening 1 /saf

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Sannfinländarna är mycket oroade över hur personaldimensioneringen inom äldreården kommer att räckta till 2021. Från fältet har det hörts signaler om att den lagfästa skötardimensionering som trädde i kraft den 1 oktober 2020 inte har ökat antalet skötare och att skötarna fortfarande, i samma utsträckning som tidigare, måste utföra även indirekt vårdarbete, det vill säga städning, tvätt och matlagning. Sannfinländarna föreslog som en lösning på problemen en bindande skötardimensionering på 0,7, eftersom det finns en allmän oro för hur vårdpersonalen ska räckta till i Finland. Dessutom oroar sig sannfinländarna för hur vårdpersonalen ska orka när coronaepidemin fortsätter och föreslår att regeringen överväger att stödja personalen genom ett coronastöd. Det är viktigt att vårdpersonalens arbetsförhållanden och löner utvecklas långsiktigt så att Finland kan konkurrera om utbildad vårdpersonal med grannländerna och så att finländsk, välutbildad och yrkeskunnig personal kan arbeta i Finland i stället för att på grund av dåliga arbetsförhållanden och lön arbeta utomlands eller byta bransch.

Närståendevårdare utför viktigt och värdefullt arbete som i betydande grad sparar på samhällets kostnader och gör det möjligt för vårdbehövande att bo hemma så länge som möjligt i stället för på dyra vårdenheter. Stödet för närståendevård ligger i både närståendevårdarens och samhällets intresse, men att bli närståendevårdare innebär tyvärr onödigt ofta en betydande försämring av den ekonomiska ställningen. Sannfinländarna anser att det är fråga om ett betydande samhälleligt missförhållande som regeringen bör avhjälpa genom att förbättra de tjänster som står till närståendevårdarnas förfogande och genom att förenhetliga tillgången till tjänster och stöd i hela landet. Beskattningen av stödet för närståendevård bör lindras och målet bör vara att stödet är helt skattefritt.

Vi måste underlätta för långtidssjuka och de som har det sämst ställt genom att lätta på kostnadsbördan för klientavgifter, resekostnader och läkemedel. Sannfinländarna anser att de nuvarande tre separata avgiftstaken till sitt totalbelopp är tämligen höga. Det måste till en ändring så att kostnaderna för sjukdomarna inte ska bli oskäliga. Regeringen måste inleda ett projekt för att sänka dessa avgiftstak samt bereda ibruktagandet av ett enhetligt avgiftstak som är klart lägre än för nuvarande, så att kostnaderna för insjuknandet sjunker jämfört med den nuvarande nivån.

Sannfinländarna oroar sig över social- och hälsovårdsreformens långsiktiga konsekvenser för finansieringen av sjukvårdsdistrikten, universitetssjukhusen och forskningen på universitetsnivå.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd
Avvikande mening 1 /saf

Helsingfors 12.11.2020

Arja Juvonen saf
Kaisa Juuso saf
Minna Reijonen saf

Utlåtande ShUU 6/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Ekonomi, sysselsättning och kommunernas situation. Samlingspartiet är oroat över att regeringen i strid med sina löften inte vidtar effektiva åtgärder för att höja sysselsättningsgraden. För att trygga de offentliga finanserna och den offentliga servicen är det nödvändigt att vidta sysselsättande åtgärder. Läget inom den kommunala ekonomin var mycket utmanande redan före coronakrisen. På grund av coronaepidemin har kommunernas situation ytterligare förvärrats, och utvecklingsutsikterna väntas förbli svaga under de närmaste åren. Samtidigt har kommunerna ålagts och kommer att åläggas nya skyldigheter. Det har lovats att de nya uppgifterna ska kompenseras till fullt belopp, men kostnadsberäkningarna är förenade med osäkerhetsfaktorer och hot om att kostnaderna blir högre än uppskattat. Därför är kommunernas möjligheter att klara av sina nya skyldigheter förenade med betydande risker. Coronakrisen förutspås ha djupgående och långvariga konsekvenser också för statens och kommunernas ekonomi. Samlingspartiet anser att särskild vikt ska fästas vid tillgodoseendet av barnens rättigheter och barnskyddet under coronakrisen och därefter. Det förutsätter tillräckliga resurser, klara riksomfattande riktlinjer samt gott samarbete mellan olika myndigheter och frivilligorganisationer. Kontinuiteten i de förebyggande tjänsterna och basservicen måste kunna tryggas. Det förebyggande arbetet lönar sig i såväl ekonomiska som mänskliga termer. Regeringen bör nu fästa särskild vikt vid tryggheten av kommunernas basservice och tjänster med låg tröskel.

Barn, familjer, barnskydd. Avgiftsfria hälsovårdstjänster för barn förebygger ojämlikhet och oro för ekonomin i familjerna. Samlingspartiet har i en lagmotion föreslagit att hälso- och sjukvårdstjänsterna för minderåriga ska vara helt avgiftsfria, vilket skulle förbättra likabehandlingen av barn och unga. Det är viktigt att barn i familjer med många sjukdomar och handikapp får rehabilitering och fysioterapi avgiftsfritt. Genom tidigt stöd till barn och familjer förebyggs också senare problem. När det gäller barnskyddet krävs en starkare nationell samordning, forskning, ökad kompetens och utbildning och tillräckliga tillsynsresurser.

Vårdköer och vårdskuld. Ojämlikhet i tillgången till vård och tjänster är en av de största utmaningarna i vårt nuvarande social- och hälsovårdssystem. Tillgången till vård och vårdköerna har varit en stor utmaning redan under en längre tid, men på grund av coronaepidemin har vård- och serviceskulderna blivit rekordstora och en del av vårdköerna är redan olagliga i fråga om vårdgarantin. Regeringen har dock inte föreslagit några åtgärder eller någon finansiering för att avveckla köerna. För att medborgarnas lagstadgade tjänster ska kunna tryggas krävs det att både den offentliga och den privata sektorns social- och hälsovårdstjänster utnyttjas. Utan ytterligare åtgärder kommer köerna och vårdskulden inte att minska. Enligt de senaste bedömningarna kan värdet av den vårdskuld som förorsakas av coronaepidemin stiga till och med till en miljard och det kan ta flera år att avveckla skulden. I värsta fall finns det en risk för att de vårdköer som orsakas av epidemin leder till fler sjukdomsfall och förtida dödsfall än själva coronaviruset.

Inom *mun- och tandvården* har coronakrisen lett till att närmare en miljon patientbesök flyttats fram och att vårdskulden ökat avsevärt. De problem inom mun- och tandvården som konstateras i ett tidigt skede kan åtgärdas lättare och till lägre kostnader. Munhälsan har en betydande inverkan

Utlåtande ShUU 6/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

på människans övriga hälsa, nutrition och sociala umgänge. Samlingspartiet har föreslagit att köerna till mun- och tandvård avvecklas genom att utnyttja den privata sektorns tjänster, bland annat genom att höja Folkpensionsanstaltens ersättningar eller genom servicesedlar som dämpar trycket på den offentliga sektorn och förkortar värdköerna. Den offentliga sektorns arbetsbörda inom mun- och tandvården är nu enorm.

Psykisk hälsa. Mentala problem är en av våra största folksjukdomar. Mentala störningar bland barn och unga har ökat och det är svårt att få vård. Köerna till mentalvårdstjänsterna är ohållbara och bidrar till ökad ojämlikhet. I och med coronaepidemin har behovet av mentalvårdstjänster ökat ytterligare, såväl hos barn som hos vuxna. Psykiska störningar är den vanligaste orsaken till arbetsförmåga, vilket medför betydande kostnader för samhället. Det finns inte lika tillgång till tillräcklig hjälp för psykiska problem inom social- och hälsovårdstjänsterna på basnivå. Samlingspartiet understöder medborgarinitiativet Terapigaranti för en lagändring som ger snabbare tillgång till terapeutisk psykoterapi eller annan psykosocial vård. Terapigarantin skulle bygga upp en effektiv mentalvård på grundläggande nivå, vilket i nuläget saknas i Finland. Enligt de mentalvårdsorganisationer som ligger bakom medborgarinitiativet kan sysselsättningseffekten genom tidig behandling bidra till att upp till 7 500 finländare som omfattas av sociala förmåner i stället övergår till arbetslivet, vilket motsvarar 30 000 nya sysselsatta under regeringsperioden. En strukturell reform av mentalvårdstjänsterna enligt terapigarantin vore aktuell just nu. Den skulle vara en del av en hållbar eftervård av coronakrisen och skulle stärka sysselsättningen.

Hemvård och närståendevård. Samlingspartiet uttrycker allvarlig oro över situationen för äldre personer i hemvård. Regeringen har fortfarande inte lagt fram någon plan för en övergripande reform av äldreomsorgen. Regeringen har inte föreslagit en enda lösning för att trygga hemvårdarresurserna. Samlingspartiet vill ha fler vårdare för alla äldre som behöver tjänster och en garanti för kvaliteten på och tillgången till äldreomsorg. När befolkningen åldras kommer trycket på hemvården och närståendevården att öka ytterligare. Inom hemvården ska det finnas tillräckligt med yrkeskunnig och kompetent personal för att så många äldre som möjligt ska kunna bo med stöd i sitt eget hem så länge det är den bästa lösningen för just dem. En totalreform av äldreomsorgen måste utan dröjsmål lämnas till riksdagen för behandling, och permanenta åtgärder måste vidtas för att trygga hemvården. Samlingspartiet är också oroat över närståendevårdarnas situation, som har förvärrats i och med coronaepidemin. Både hemvården och närståendevården kräver extra satsningar.

Forskningsfinansiering. Samlingspartiet vill uttrycka sin oro över hur anslagen till forskning inom social- och hälsovård och omsorg ska räcka till. Regeringens anslag till medicinsk forskning och inte minst på forskning på universitetsnivå är otillräckliga. Forskningen vid enheter inom hälso- och sjukvården gör det möjligt att testa och införa de nyaste behandlingsformerna. Klinisk läkemedelsforskning och annan hälsovetenskaplig forskning på universitetsnivå är förutsättningar för att Finland ska förbli ett ledande land inom forskning och högklassig medicin. Det har också betydelse för möjligheterna att locka toppförmågor och för utbildningen och att personalen stannar kvar såväl inom primärvården som inom den specialiserade sjukvården. Riksdagen har förutsatt att statens forskningsfinansiering till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå stärks och kontinuerligt ökas för att säkerställa en verkningsfull forskning på hög nivå som främjar befolkningens hälsa och välfärd.

Utlåtande ShUU 6/2020 rd Avvikande mening 2 /saml

Kvalitetsregister. Samlingspartiet är oroat över att regeringen inte är beredd att finansiera nationella kvalitetsregister som ger information bland annat om kvalitet och effekter beträffande vårdtjänster och om vårdkedjor. Det primära målet med nationella kvalitetsregister inom hälso- och sjukvården är att förbättra kvaliteten på vården, förbättra effekterna av vården och stärka patient-säkerheten. Kvalitetsregistren spelar också en viktig roll för att trygga tillgången till och kvaliteten på social- och hälsovårdstjänster på lika grunder. Regeringen har emellertid inte reserverat något anslag för kvalitetsregistren för 2021 eller därefter. I regeringsprogrammet sägs det att regeringen leder genom information, men den är ändå inte beredd att möjliggöra datainsamling, öppenhet och effektivare indikatorer.

Tillsyn. I och med det datainträng som begicks hos Psykoterapicentret Vastaamo har informationssäkerheten i social- och hälsovårdssystemen och eventuella brister i systemen lyfts fram. Var och en måste kunna lita på att klientuppgifterna vid enheterna inom social- och hälsovården förblir privata och konfidentiella. Samlingspartiet är oroat över tillsynsmyndigheternas resurser för tillsynen över kundinformationssystemen inom social- och hälsovården, både inom barnskyddet och inom äldreomsorgen.

Samlingspartiet föreslår att man i budgeten måste beakta

1. att hälso- och sjukvårdstjänsterna för minderåriga ska bli helt avgiftsfria för att förbättra likabehandlingen av barn och unga samt familjernas situation,
2. att den finansiering som behövs för att förbättra mentalvårdstjänsterna tryggas i enlighet med medborgarinitiativet om terapigaranti för snabbare tillgång till mentalvårdstjänster,
3. att det genom statsbudgeten säkerställs att det finns tillräckligt med yrkeskunniga vårdare inom hemvården och att stödåtgärderna för närståendevården är tillräckliga,
4. att tillräckliga budgetanslag säkerställs för den kliniska forskningsfinansieringen på universitetsnivå inom social- och hälsovården och att dess långsiktiga finansiering säkerställs,
5. att den fortsatta finansieringen av kvalitetsregistren tryggas.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.11.2020

Mia Laiho saml
Anna-Kaisa Ikonen saml
Juhana Vartiainen saml